

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 01.11.2019).

2. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 01.11.2019).

3. Албул С. В., Андрусенко С. В., Мукоїда Р. В., Ноздрін Д. О. Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. Одеса : ОДУВС, 2016. 270 с.

4. Павленко С. О. Сутність та зміст оперативно-розшукової ситуації. *Форум права*. 2018. № 4. С. 42–63. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_4_7.pdf (дата звернення: 01.11.2019).

5. Пашаєв А. З., Андрусенко С. В. Особливості протидії етнічній злочинності шляхом конфіденційного співробітництва // Протидія злочинності: теорія та практика : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 жовт. 2018 року) / МВС України, Нац. акад. прокуратури України. Київ, 2018. С. 323–326.

6. Шаповалов О. О. Поняття та сутність оперативного пошуку. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2. С. 149–159.

7. Шаповалов О. О. Методика оперативного пошуку ознак загальнокримінальних злочинів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 3–2, т. 4, ч. II. С. 183–187.

Одержано 08.11.2019

УДК 343.985

Володимир Веніамінович ЄФІМОВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

оперуповноважений СКП Новокодацького ДВП

ГУНП в Дніпропетровській області

ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО ЗА ЗЛОЧИНАМИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

Найбільш розповсюдженими і дієвими слідчими (розшуковими) діями в процесі розслідування злочинів, пов'язаних з використанням бюджетних коштів в АПК виступають огляд документів, обшук та допит свідків [1, с. 99].

Під час розслідування злочинів, пов'язаних з використанням бюджетних коштів в агропромисловому комплексі, слідчим в якості свідків можуть бути допитані наступні категорії осіб: 1) працівники банківських установ; 2) працівники державних установ (закладів, організацій) сфери управління органу державної виконавчої влади (Українського державного фонду підтримки фермерських господарств і його регіональних відділень, Головних управлінь (управлінь) агропромислового розвитку обласних (районних) державних адміністрацій та інших); 3) керівники сільгоспвідприємств та їх секретарі й помічники; 4) головні бухгалтери та інші працівники фінвідділів (відділень) сільськогосподарських підприємств; 5) працівники науково-дослідних установ та навчальних закладів; 6) працівники підрядних фірм з будівництва, реконструкції споруд та приміщень; 7) інші особи (родичі або друзі підозрюваного) [1, с. 101].

Основні завдання, які повинен ставити перед собою слідчий при допиті – це встановлення факту вчинення злочину, вивчення особистості допитуваного (підозрюваного), а також виявлення причин і умов, що сприяють злочину. Велике значення при допиті матиме його підготовка. Головним завданням в цьому аспекті дій буде грамотний вибір часу проведення допиту. Неповне вивчення всіх матеріалів, що мають відношення до справи, а також некомпетентність слідчого щодо уявлення про спосіб вчинення розкрадань (крадіжка, привласнення, розтрата або шахрайство) бюджетних коштів, що виділяються на розвиток агропромислового комплексу, може завдати непоправної шкоди для кримінального провадження¹.

Опитування практичних працівників дозволяє зробити висновок про те, що допитувана особа зрозумівши, що слідчий не в повному обсязі володіє інформацією по злочину, що розслідується або взагалі не розбирається в механізмі його здійснення, може відчувати впевненість, що в подальшому може негативно позначитися на результатах проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. Відкладати ж допит на невизначений час теж є недоцільним. Більш раціональним, на наш погляд, буде проведення першого допиту після збору всіх доказів хоча б по одному епізоду (якщо справа є багатоепізодною).

Як правило, підготовка до допиту повинна полягати не тільки у вивченні особистості підозрюваного, а й у вивченні бюджетної

¹ Дослідження автора (анкетування 255 працівників слідчих та оперативних підрозділів ОВС та Національної поліції у 2012–2018 рр.).

організації, в якій відбувся злочин, особливостей її функціонування, здійснення господарських операцій і угод в ній. Перед початком допиту необхідно скласти письмовий план. За яким слідчий і буде працювати в процесі слідчої (розшукової) дії. Продуманий, грамотно підготовлений письмовий план дає більшу впевненість для слідчого, що він не забуде будь-які обставини справи, не упустить деталі розслідування. На наш погляд, план допиту у кримінальному провадженні необхідно ділити знову ж на епізоди, які вже є доведеними, з посиланням на листи матеріалів кримінального провадження, тому що слідчий, в поспіху перегортаючи сторінки кримінального провадження, буде виглядати для підозрюваного непереконливою картиною того, що його винність буде доведена і поведінка слідчого залишить враження непрофесійності працівників правоохоронних органів.

Наступною деталлю, необхідною для успішного допиту буде уявлення про особистість самого підозрюваного. Всебічно вивчення особистості може дати нам більш повну картину механізму вчинення злочину, кількості епізодів та інші деталі. Тут же встановлюється весь портрет підозрюваного, чи здійснював він до цього злочину даного роду, які посади займав до цього, чи є ще співучасники злочину, що розслідується. Все це буде корисно знати для прогнозування поведінки допитуваної особи і побудови тактики проведення допиту.

Дуже важливим для розслідування буде висунення не тільки слідчим криміналістичних версій, але і участь оперативного працівника, який здійснює оперативно-розшукове супроводження проведення слідчих (розшукових) дій. Спільні зусилля спрямовані на встановлення особливостей механізму злочину з боку допитуваної особи, на які слідчий повинен буде звернути увагу в процесі налагодження контакту на психологічному рівні. Надалі висунуті слідчим версії повинні бути обов'язково перевірені.

Необхідно відзначити, що допит родичів в матеріалах кримінального провадження буде складати вагоме значення. У цьому аспекті важливу роль відіграють дії оперативного працівника, що будуть направлені на встановлення таких родичів або близьких стосунків, що погодяться співпрацювати зі слідством, бо зазначені особи мають конституційне право не давати свідчень. Їх допит необхідний в будь-яких випадках: коли особа знаходиться в розшуку, коли місцезнаходження головного підозрюваного нам відомо, але співучасники можуть переховуватись й у подальшому чинити опір розслідуванню. По-перше, якщо особа перебуває в розшуку, то родичі можуть знати можливе місцезнаходження особи.

По-друге, допит родичів багато в чому пов'язаний з розкриттям особистої інформації, а в деяких випадках і інтимної. По-третє, в разі матеріальної зацікавленості з боку родичів, слідчий, можливо, може отримати серйозний тиск з їхнього боку¹.

В ході допиту родичів підозрюваної особи необхідно дізнатися наступну інформацію: – склад сім'ї підозрюваного; – наявність родичів на території країн колишньої співдружності незалежних держав і інших країнах; – яку освіту отримав підозрюваний, назва і місце розташування навчального закладу, з ким підтримує контакти; – чи має відношення до військової служби, якщо служив, то назва, місце розташування і номер військової частини і з ким підтримує контакти; – попередні місця роботи, які посади займав і в яких роках, причини звільнень або переходів; – матеріальний стан підозрюваного, які великі покупки він робив останнім часом, яка нерухомість належить йому і його родині; – чи є хобі у підозрюваного чи інші схильності або захоплення.

Як показує практика, одним з ефективних способів збору інформації та особу підозрюваного є прийом односторонньої негативної характеристики підозрюваного. В цьому випадку допитувана особа буде поправляти і додавати інформацію про особу підозрюваного, його колі знайомих, захоплення та ін.

Підводячи підсумок, хочеться відзначити, що знання слідчим і оперативним працівником основних організаційних аспектів проведення тих чи інших слідчих (розшукових) дій, переліку реалізованих пошукових заходів у справах про злочини у сфері агропромислового комплексу, дозволить йому грамотно і успішно вирішувати поставлені перед ним завдання по виявленню, розкриттю і повному розслідуванню злочинів в зазначеному секторі економіки України.

Список бібліографічних посилань

1. Кікінчук В. В. Особливості тактики окремих слідчих дій під час розслідування злочинів, пов'язаних з використанням бюджетних коштів в агропромисловому комплексі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 24, т. 4. С. 94–98.

Одержано 08.11.2019

¹ Там само.